

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри,
доктор економічних наук, професор
Гончаренко О.Г.

« ___ » _____ 20 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Політологія»
спеціальність 081 «Право»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри,

_____
ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри економіки та
соціальних дисциплін

Протокол № __ від «__» _____ 20 р.

Кредити та кількість
годин:

3 кредити ECTS; години: 16 лекційних,
30 семінарських та 44 самостійна робота.

Анотація курсу

Дисципліна «Політологія» викладається як самостійний предмет. Її метою є надання цілісного уявлення про історію формування та функціонування політичних поглядів та політичної системи в Україні на різних етапах державного будівництва з тим, щоб майбутні співробітники адекватно розуміли і сприймали нові ідеї, принципи, доктринальні положення, вимоги цілей та завдань в сфері забезпечення стабільності політичної системи, сучасні форми та методи їх реалізації в практиці роботи органів і установ виконання кримінальних покарань та інших суб'єктів соціального управління. Основні задачі вивчення дисципліни: ознайомлення з ідеями, які існували в минулому та сучасними концепціями політичного життя; вивчення розвитку і становлення політичної системи України на різних етапах державного будівництва; вивчення доктринальних положень та основ функціонування політичних режимів і політичних систем та вплив на них різних факторів. До предмету курсу входять такі основні елементи: політика як суспільне явище; історичні періоди формування політології як науки; основні напрямки розвитку політичних знань в Україні; система функціонування влади, режиму та політичної системи; особливості політичної свідомості та культури; основні ідеологічні напрямки сучасності; особливості та структура функціонування політичної сфери суспільства. Важливою умовою вивчення дисципліни «Політологія» є встановлення тісних міжпредметних зв'язків, перш за все, з такими навчальними дисциплінами як «Історія України», «Філософія», «Соціологія», «Основи економічних теорій», «Історія політичних та правових вчень», «Конституційне право», «Історія держави та права України» тощо. Навчальні заняття проводяться у різних організаційних формах – лекції, семінарські заняття, самостійна та індивідуальна робота курсантів (студентів) та слухачів. Зокрема, метою лекційних занять є системне викладення навчального матеріалу, змістовне роз'яснення змісту предмету.

Дисципліна вивчається з курсантами (студентами) та слухачами з використанням наступних форм навчальної роботи: аудиторні заняття; самостійна робота курсантів (студентів) за питаннями, що визначаються навчальною програмою; виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (підготовка рефератів, доповідей, досліджень, звітів тощо курсантами (слухачами) за темами, що запропоновані викладачем).

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування знань про політологічні надбання у світі, як специфічну функцію й модель людської діяльності; ознайомлення із методикою аналізу й вивчення політологічних здобутків українського народу, особливостями розвитку політики, в контексті світової політичної думки. Навчальна дисципліна ставить за мету підготовку кваліфікованих фахівців для органів та установ державної кримінально-виконавчої служби України й інституту пробації.

Організація навчання
Тематичний план

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Розділ 1. Еволюція політології.											
1.	Вступ у політологію.	6	2	2	-	2	2	-	-	-	2
2.	Історія політичної думки.	6	2	2	-	2	4	2	-	-	2
3.	Політична думка на Україні.	4	-	2	-	2	4	2	-	-	2
Розділ 2. Політична діяльність.											
4.	Політична влада.	6	2	2	-	2	6	2	-	-	4
5.	Політичні режими.	7	2	2	-	3	4	-	-	-	4
6.	Політична система.	7	2	2	-	3	4	-	-	-	4
7.	Людина і політика.	5	-	2	-	3	2	-	-	-	2
8.	Політичні партії і рухи.	7	2	2	-	3	4	-	-	-	4
Розділ 3. Політична психологія.											
9.	Політична свідомість.	6	-	2	-	4	10	-	2	-	8
10.	Політична культура.	8	2	2	-	4	10	-	2	-	8
11.	Політична ідеологія.	6	-	2	-	4	8	-	-	-	8
Розділ 4. Практична політологія.											
12.	Політичні конфлікти.	8	2	2	-	6	10	-	2	-	8
13.	Проблеми розвитку сучасної цивілізації.	6	-	2	-	4	10	-	-	-	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
14.	Політичний маркетинг.	8	-	4	-	4	12	-	-	-	12
	Усього годин	90	16	30	-	44	90	6	6	-	78

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Семінарські заняття є ваговою складовою навчальної роботи. Досвід проведення семінарів свідчить, що підготовані завчасно доповіді дозволяють глибше пізнати навчальний матеріал, розширюють дискусію, формують навички роботи з аудиторією. Процес підготовки семінарської доповіді включає в себе такі етапи: вибір теми доповіді; осмислення проблеми; визначення характеру виступу; постановка мети та завдань доповіді; побудова логічної схеми; збір матеріалу; аналіз матеріалу; складання плану, тез доповіді; написання тексту доповіді. Доповіді зачитуються в присутності учасників семінару і критично аналізуються викладачем та студентами. Виступ та обговорення доповіді покликані не лише формувати навички дослідника, аналітика, а й публічної особи, яка спроможна відстоювати власні позиції. Для більш детального аналізу доповіді зазвичай призначається опонент, який заздалегідь знайомиться з доповіддю та готує на неї рецензію. Обсяг доповіді встановлюється викладачем, як правило, це 3 – 5 сторінок друкованого тексту (14 кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman, поля – 2 см з усіх боків). Для змістовного та широкого обговорення бажано попередньо надати учасникам семінару тези доповіді для ознайомлення.

Плани семінарських занять

ТЕМА 1. ВСТУП У ПОЛІТОЛОГІЮ

Проблемні питання

1. Структура та функції політології.
2. Взаємозв'язок політології з іншими дисциплінами.
3. Завдання політології як науки та шляхи її становлення.
4. Політологія в системі суспільних наук.
5. Політична філософія, політична історія, політична економія, соціологія політики.
6. Предмет політології: характерні особливості та структурні елементи.
7. Методологія політології.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень. Харизма та її роль у політиці. Політична антропологія С. Кеннеті. Походження влади та її джерела. Основні етапи розвитку політичної науки. Основні парадигми і школи політології. Політологія замість ідеології: чи необхідна політична освіта демократичному суспільству? Хто є хто у світовій політичній науці. Системний підхід і комп'ютерне моделювання у політичному прогнозуванні.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10;23; 24. допоміжна № 4-9.

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Проблемні питання

1. Суспільно-політичні уявлення Давнього світу.
2. Політичні вчення епохи Раннього християнства.
3. Політичні вчення Середньовіччя.
4. Політична думка Нового часу.
5. Політичні ідеї європейського соціалізму XVII – XVIII ст., теорії природного права та суспільного договору.
6. Політичні вчення у XVIII – XIX ст.
7. Основні віхи політичної думки XX ст.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 2;23; 24 допоміжна № 5-10.

ТЕМА 3. ПОЛІТИЧНА ДУМКА НА УКРАЇНІ

Проблемні питання

1. Політичні ідеї в Київській Русі.
2. Політичні ідеї часів Литовсько-польської доби.
3. Політичні погляди в часи козацько-гетьманської доби.
4. Політичні погляди в часи Гетьманщини (XVIII ст.) та в часи освіченої монархії початок XIX ст.
5. Політичні ідеї М. Костомарова, М. Драгоманова.
6. Політичні ідеї Д. Донцова, М. Міхновського, В. Липинського.
7. Політичні ідеї М. Грушевського та В. Винниченка.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 20;23; 28; допоміжна № 14-18.

ТЕМА 4. ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

Проблемні питання

1. Політична влада, її сутність і форми.
2. Влада як системоутворюючий чинник політичної системи.
3. Державна влада, поняття легітимності та принцип поділу влади.
4. Основні концепції політичної влади.
5. Механізм здійснення та поділ влад.
6. Шляхи завоювання та досягнення політичної влади.
7. Особливості політичної влади в Україні.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10;26; 27; допоміжна № 14-15.

ТЕМА 5. ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ

Проблемні питання

1. Зміст політичного режиму та фактори, які визначають його тип.
2. Основні типи політичних режимів.
3. Тоталітаризм.
4. Авторитаризм.
5. Неопатримоніалізм; типологія афро-азійських політичних режимів.
6. Демократичний політичний режим; поняття та основні концепції демократії.
7. Історичні типи та форми демократії.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 24;26; 27; допоміжна № 4-5.

ТЕМА 6. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА

Проблемні питання

1. Поняття політичної системи та механізм її функціонування.
2. Структура та функції політичної системи. Політичні інститути.
3. Типи політичних систем.
4. Держава в політичній системі. Природа, ознаки та функції держави. Устрій сучасної держави.
5. Громадянське суспільство та правова держава. Соціальна держава.
6. Економічна, соціальна та національна політика держави.
7. Політична система України.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 14;23; 24; допоміжна № 1-3.

ТЕМА 7. ЛЮДИНА І ПОЛІТИКА

Проблемні питання

1. Політичне лідерство як явище: соціально-психологічний та соціально політичний аспекти. Концепції політичного лідерства та його типологія.
2. Людина і політика.
3. Теорії політичних еліт.
4. Шляхи формування політичної еліти.
5. Природа, концепції та класифікація політичних еліт.
6. Громадянське суспільство.
7. Політичне життя суспільства.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10;13; 14; допоміжна № 12-18.

ТЕМА 8. ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ І РУХИ

Проблемні питання

1. Причини виникнення, суттєвість та роль у суспільстві політичних партій.
2. Сучасні партійні системи та їх різновиди.
3. Групи інтересів, їх типологія та роль у політичному процесі.

4. Політичні партії сучасної України.
5. політичні партії в парламентах і урядах.
6. Поняття, права та функції громадських об'єднань і рухів.
7. Класифікація громадських об'єднань і рухів.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 18;23; 26; допоміжна № 1-9.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ

Проблемні питання

1. Суттєвість, зміст та рівні політичної свідомості.
2. Масова суспільна свідомість.
3. Політична свідомість та поведінка.
4. Типи політичної свідомості.
5. Політика і мораль.
6. Політична етика.
7. Політика і релігія.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 21;25; 27 допоміжна № 14-16.

ТЕМА 10. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА.

Проблемні питання

1. Культура суспільства.
2. Поняття «політична культура» та його елементи.
3. Типизація і моделювання політичної культури.
4. Розвиток політичної культури на Україні.
5. Політична модернізація.
6. Політика і засоби масової інформації.
7. Суспільні функції ЗМІ.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10;13; 14 допоміжна № 1-3.

ТЕМА 11. ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ.

Проблемні питання

1. Лібералізм та неолибералізм як політичні ідеї.
2. Консерватизм та неоконсерватизм.
3. Релігійна ідеологія.
4. Соціалізм та сучасна соціал-демократія.
5. Фашизм і неофашизм.
6. Ліворадикальні концепції соціалізму.
7. Націоналізм та інтернаціоналізм (глобалізм).

Література: основна № 1-6, 7, 8, 22;24; 27; допоміжна № 12-14.

ТЕМА 12. ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ.

Проблемні питання

1. Поняття “політичний конфлікт” та причини його виникнення.
2. Типологія та підходи до визначення політичного конфлікту.
3. Соціально-політичний конфлікт.
4. Конфліктна ситуація та способи її врегулювання.
5. Форми перебігу конфліктів.
6. Способи і стилі поведінки в конфліктній ситуації.
7. Основні спроби врегулювання політичних конфліктів.
8. Форми вирішення політичних конфліктів.

Література: основна № 1-6, 7, 21, 23;25; 26; допоміжна № 16-17.

ТЕМА 13. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.

Проблемні питання

1. Світове співтовариство й основні тенденції його розвитку.
2. Глобальні проблеми розвитку людства.
3. Роль та місце України в сучасному геополітичному просторі.
4. Етнонаціональні відносини й національна політика.
5. Соціально-етнічні спільності: народ, етнос, нація.
6. Міжнародні відносини і світовий політичний процес.
7. Національна безпека і національні інтереси України.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10;24; 28; допоміжна № 17-18.

ТЕМА 14. ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ.

Проблемні питання

1. Поняття, функції і види політичного маркетингу.
2. Дослідження політичного ринку.
3. Виборча інженерія.
4. Виборчий процес. Основні види виборчих систем.
5. Політичне рекламування. Імідж.
6. Політичне управління та його соціотехніка.
7. Політичні технології.
8. Політична праксеологія.
9. Політичний менеджмент.
10. Сутність і методи ухвалення політичних рішень.
11. Менеджмент виборчої кампанії.
12. Менеджмент правлячої команди.
13. Політична комунікація.
14. Політичне прогнозування.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10;13; 14; 21; 23; допоміжна № 5-7.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Поітична харизма та її роль у політиці.
2. Політична антропологія С. Кеннеті.
3. Походження влади та її джерела.
4. Основні етапи розвитку політичної науки.
5. Основні парадигми і школи політології.
6. Політологія замість ідеології: чи необхідна політична освіта демократичному суспільству?
7. Хто є хто у світовій політичній науці.
8. Системний підхід і комп'ютерне моделювання у політичному прогнозуванні.
9. Мораль і політика у вченнях Конфуція та Н. Макіавеллі.
10. Порівняльний аналіз вчень про державу Т. Гоббса і Дж. Локка.
11. Марксизм і традиції європейської політичної думки.
12. Політична думка європейського лібералізму XIX ст.: Дж. Мілль, Ш. де-Токвіль.
13. Міфологічна та філософсько-етична концепція політики у Стародавньому світі.
  - а) політичні ідеї у країнах стародавнього Сходу (Єгипет, Індія, Вавилон, Китай);
  - б) політичні ідеї у Античному світі (Стародавня Греція, Стародавній Рим).
14. Релігійна концепція політики у період Середньовіччя.
  - а) політичні ідеї у Європі (А. Августин, Ф. Аквінський);
  - б) політичні ідеї у державах Сходу (Ібн-Хальдун, Ібн-Сіна).
15. Громадянська концепція політики
  - а) новий підхід до політики у працях Н. Макіавеллі;
  - б) політичні ідеї раннього утопічного соціалізму (Т. Мор, Т. Кампанелла);
  - в) політичні ідеї періоду ранніх буржуазних революцій (Т. Гоббс, Дж. Локк);
  - г) теорія розподілу влади Ш.-Л. Монтеск'є.
16. Неконсерватизм: цінності, ідеї, політика.
17. Антиномія рівності та свободи у лібералізмі.
18. Специфіка соціал-демократичної ідеології.
19. Націоналізм на порозі XXI століття. "Соборність" як парадигма політичної свідомості в Україні.
20. Природа і джерела влади в дзеркалі сучасних політологічних концепцій.
21. Громадська думка та авторитет державної влади.
22. Державна влада в Україні: особливості, проблеми, перспективи.
23. Сучасні концепції демократії.
24. Тоталітаризм у Європі XX століття.
25. Демократія як форма політичного життя.

26. Різновиди авторитарного режиму.
27. Політична система США.
28. Функція бюрократії в політичній системі суспільства.
29. Інститут президентства у сучасному світі.
30. Українська державність: сучасні проблеми і перспективи.
31. Представницькі інститути влади.
32. Стан прав людини у сучасній Україні.
33. У джерел елітизму: Парето, Моска, Міхельс. Лобізм у політичному житті сучасного суспільства.
34. Харизматичне лідерство.
35. Політичні портрети сучасних українських лідерів.
36. Опозиція та її роль у політичному житті.
37. Партійні орієнтації українського електорату.
38. “Залізний закон олігархізації” Р.Міхельса.
39. Політичний міф: генеза, динаміка, механізм дії.
40. Порівняльний аналіз політичних культур: Захід – Схід – Україна.
41. Політична культура українського суспільства: традиції та інновації.
42. Культура суспільства.
43. Політична культура. Національний характер.
44. Класичний лібералізм, релігійна ідеологія, неоконсерватизм.
45. Політичні конфлікти в Україні: причини виникнення і способи розв’язання.
46. Політико-правове виховання молоді, як засіб запобігання політичних конфліктів.
47. Основні риси сучасної цивілізації.
48. Екологічні проблеми та політичні засоби їх вирішення.
49. Людство на межі II-III тисячоліть: кінець історії чи становлення нової цивілізації.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-9; 12; 13; 14; 23; 25; допоміжна № 2-4, 7, 12; 18.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>

Есе (фр. «essai» — спроба, нарис) — це письмова робота, в якій надано свободу творчості. Це — роздуми з приводу чогось побаченого, прочитаного або пережитого особисто. Есе пишеться у вільному стилі. Есе може носити історико-біографічний, літературно-критичний, філософський, науково-популярний характер. В есе, в першу чергу, оцінюються особисті погляди автора — його світогляд, думки, почуття, цінності й

ідеї. Есе покликане розкрити одну –дві ідеї автора з певної проблеми, як аргументи використовуються положення першоджерел. Есе – це спроба створення первинного тексту. Для написання есе не потрібно перечитувати всю літературу, яка написана з цієї теми, досить скористатися 3 - 5 першоджерелами. Обсяг есе – 5 сторінок друкованого тексту (14 кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman, поля – 2 см з усіх боків).

Теми для есе пропонуються викладачем, а також можуть бути ініційовані студентами. Есе - це цілісний текст, в який не ділиться на розділи та підрозділи. До структурних елементів есе належать: титульна сторінка; текст; список літератури. Процес підготовки та написання есе включає в себе такі етапи: вибір теми есе; осмислення проблеми; визначення характеру есе; визначення ключових ідей есе; побудова логічної схеми; збір матеріалу; написання тексту есе.

Тематика есе:

1. Назвіть основні етапи розвитку політології.
2. Якими методами користується політологія при вивченні свого предмету?
3. Які функції виконує політологія?
4. У чому полягає суть взаємодії політології з іншими суспільствознавчими науками.
5. Які парадигми політології ви знаєте? Що таке політика? Яке місце вона займає у житті суспільства?
6. В чому полягає сутність взаємовідношень політики з іншими сферами суспільного життя? Яку роль відіграє влада у політиці?
7. Що таке засоби та ресурси влади? Які ви знаєте види влади.
8. Чим відрізняється державна та політична влада? В чому сутність розподілу влади?
9. Що таке “легітимність” влади? Назвіть її типи.
10. Як виникають політичні відносини та в чому їх суть? Назвіть основні особливості політичного життя в Україні.
11. В чому полягає сутність міфологічної концепції політики?
12. В чому полягає сутність політичної думки античного світу?
13. Дайте характеристику соціально-політичним поглядам часів Середньовіччя.
14. Що нового вніс у вчення про політику Н.Макіавеллі?
15. В чому сутність проєктів ідеального суспільства утопістів-соціалістів?
16. Які політичні ідеї були характерні для періоду ранніх буржуазних революцій?
17. В чому полягає сутність ідей про державу та право Г. Гегеля та І. Канта?
18. Чому критичний утопічний соціалізм є складовою частиною марксизму?
19. В чому сутність основних політичних ідей марксизму?
20. Яку роль відіграли братства у розвитку політичних ідей в Україні?
21. Чим відрізнялись політичні погляди українських гетьманів?
22. Що ви знаєте про ліберально-демократичний рух в Україні у ХІХ ст..

23. Револьюційно-демократичний рух в Україні та національна ідея «народовольців».
24. Політичні погляди соціалістів ті комуністів України початку ХХ ст.
25. Традиційні соціально-політичні ідеї та течії: а) лібералізм; б) консерватизм; в) соціалізм.
26. Новітні західні соціально-політичні ідеї: а) концепції інформаційного суспільства; б) альтернативні концепції.
27. Сучасні соціально-політичні доктрини католицизму, православ'я та ісламу. В чому полягає суть традиційного та нового консерватизму?
28. В чому полягає суть сучасного лібералізму? Соціально-політичні концепції комуністичного та соціал-демократичного рухів.
29. Соціально-політичні ідеї анархізму, троцькізму та “нових лівих”.
30. Що уявляють собою концепції постіндустріального суспільства та соціальної держави? Як пов'язані політика та релігія?
31. Дайте характеристику соціально-політичній доктрині католицизму.
32. Особливості соціально-політичної доктрини православ'я. 33. Соціальна ідеологія ісламу та її вплив на політику.
34. Походження та історичні типи влади. Поняття влади; форми влади, дві ознаки сутності; класифікація політичних режимів; шляхи завоювання, досягнення влади; особливості політичної влади в Україні.
35. Які критерії визначають зміст політичного режиму? В чому суть тоталітаризму?
36. Що являє собою авторитарний політичний режим? Чим відрізняється авторитарний політичний режим від тоталітарного?
37. В чому суть ліберального політичного режиму? Які значення має термін “демократія”?
38. Які принципи демократії ви знаєте? В чому суть політичного демократичного режиму? Назвіть політичні типи демократії. Які ви знаєте різновиди сучасної демократії, в чому їх суть?
39. Що являє собою політична система суспільства? Назвіть та охарактеризуйте типи сучасних політичних систем.
40. Що таке політичний інститут? Які ви знаєте політичні інститути суспільства?
41. Яку роль виконують політичні інститути у суспільстві? Які ознаки має держава?
42. Чим характеризується парламентська республіка? Які риси у президентської республіки?
43. Що таке конфедерація? Коли виникає інститут президентства? Що означає соціальна держава?
44. Чим відрізняється унітарна форма держави від федеративної?

45. Що таке лідерство взагалі? Що таке політичне лідерство? Назвіть основні концепції політичного лідерства. Типи політичного лідерства.
46. Роль політичних лідерів у сучасному суспільстві. В чому полягає суть теорії політичних еліт Г. Москі та В. Парето?
47. Які ви знаєте тенденції розвитку політичної еліти?
48. Що являє собою політична партія? Які функції виконує політична партія? Назвіть основні типи політичних партій?
49. Що таке партійна система? Які типи партійних систем ви знаєте?
50. Що являє собою група інтересів? Які ви знаєте різновиди груп інтересів?
51. Що таке політична свідомість? Назвіть основних носіїв політичної свідомості? Які ви знаєте типи та рівні політичної свідомості? Що таке масова свідомість та чим вона відрізняється від звичайної свідомості?
52. Що таке політична ідеологія? Що таке політична культура? Дайте визначення політичної соціалізації.
53. Що таке правосуб'єктність громадянина? У чому полягає значення Загальної декларації прав людини? Чим визначається культура політичної залученості і політичного функціонування?
54. Що таке толерантність, плюралізм, компроміс? Схарактеризуйте головні форми участі громадян у державно-політичному житті суспільства.
55. Визначте провідні ідеологічні течії в Україні. Який мають вплив соціал-демократична і комуністична ідеології на розвиток України?

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Еволюція політології.					
1	Вступ у політологію.	4	1	3	-
2	Історія політичної думки.	5	1	4	-
3	Політична думка на Україні.	3	-	3	-
Розділ 2. Політична діяльність.					
4	Політична влада.	4	1	3	-
5	Політичні режими.	4	1	3	-
6	Політична система.	5	1	4	-
7	Людина і політика.	3	-	3	-
8	Політичні партії і рухи.	4	1	3	-
Розділ 3. Політична психологія.					
9	Політична свідомість.	3	-	3	-
10	Політична культура.	4	1	3	-
11	Політична ідеологія.	3	-	3	-
Розділ 4. Практична політологія.					
12	Політичні конфлікти.	4	1	3	-
13	Проблеми розвитку сучасної цивілізації.	3	-	3	-
14	Політичний маркетинг.	6	-	6	-
Разом		55	8	47	-
Виконання завдань для самостійної роботи на написання есе		5			
Екзамен		40			
Всього		100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 8 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування електронними пристроями для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо проблеми, що висвітлюється й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнитись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 2,5 бали.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця листопада написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 0,5 бала; 2) відповідність змісту темі – 0,5 бала; 3) структурна логічність – 0,5 бала; 4) аргументованість висновків – 0,5 бала; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 0,5 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного семестрового екзамену на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Під час семестрового екзаменц викладач задає вам 3 питання з переліку наведеного нижче. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати семестровий екзамен вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	не задовільно
0-34	F	не задовільно

Питання до семестрового екзамену

1. Предмет політології як науки.
2. Закони та принципи політології, категорії політичної науки.
3. Система методів політології.
4. Основні завдання та функції політології.
5. Значення політології для формування політичної культури і політичної свідомості студентів.
6. Політичні вчення Стародавнього Сходу (загальна характеристика).
7. Політичні вчення Стародавньої Греції та Риму (загальна характеристика).
8. Політичні погляди Сократа.
9. Ідеальна держава Платона.
10. Аристотель про політику та державу.
11. Цицерон і Сенека: їх внесок у розвиток політичної думки Стародавнього Риму.
12. Політична думка епохи Середньовіччя.
13. Епоха Відродження як новий етап у розвитку політичної думки.
14. Зародження ідей утопічного соціалізму.
15. Політичні ідеї епохи Реформації.
16. Політичні погляди англійських просвітників.
17. Політичні погляди французьких просвітників.
18. Вчення про державно-владні і правові відносини представників німецької класичної філософії.
19. Світова політична думка Новітнього часу.
20. Політична думка доби Київської Русі.
21. Українська полемічна література.
22. Ідеї волі і демократії у політичному житті козацтва.
23. Конституція П. Орлика як втілення української державницької ідеї.
24. Києво-Могилянська академія як центр політичних сил у боротьбі за національну незалежність.
25. Політичні ідеї українських просвітників.
26. Суспільно-політичні ідеї діячів Кирило-Мефодіївське товариства.
27. М. Драгоманов і “Громада”.
28. Політичні ідеї І. Франко.
29. Суспільно-політичні погляди М. Грушевського.
30. Розвиток політичної думки України на початку ХХ ст.
31. Політична думка у сучасній Україні.
32. Політика як соціальне явище.
33. Суб’єкти та об’єкти політики.

34. Структура та функції політики.
35. Особливості взаємодії політики та економіки в умовах ринку.
36. Влада як явище суспільного життя, суб'єкти та об'єкти влади.
37. Ресурси влади.
38. Сутнісні риси політичної влади, гілки влади.
39. Традиційні форми політичної влади.
40. Проблема легітимності. Авторитет влади.
41. Структура та функції політичної системи.
42. Типологія політичних систем.
43. Особливості політичної системи України.
44. Держава у політичній системі суспільства, її ознаки.
45. Теорії походження держави.
46. Функції держави.
47. Форми державного устрою.
48. Форми державного управління.
49. Держава і громадянське суспільство.
50. Правова держава.
51. Типологія політичних режимів.
52. Тоталітаризм як різновид політичного режиму.
53. Авторитаризм як різновид політичного режиму.
54. Сучасні концепції демократії.
55. Поняття та принципи демократії.
56. Сучасна модель демократії, її риси.
57. Протиріччя становлення демократії в Україні.
58. Партія як політичний інститут, ознаки партії.
59. Функції політичних партій в суспільстві.
60. Типологія партій.
61. Риси та класифікація політичних партій в Україні.
62. Поняття та типи партійних систем.
63. Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні.
64. Поняття та типи виборчих систем.
65. Виборчі системи в Україні.
66. Поняття суспільно-політичних організацій та рухів, їх місце і роль у політичній системі.
67. Типологія суспільно-політичних рухів.
68. Особливості суспільно-політичних рухів, що виникли в Україні наприкінці 1980-х років.
69. Поняття та сутність політичної культури.
70. Суб'єкти та фактори формування політичної культури.
71. Структура та функції політичної культури.
72. Типологія політичної культури.
73. Особливості політичної культури українського суспільства в сучасних умовах.
74. Сутність, етапи та значення політичної соціалізації.
75. Поняття та ознаки політичного лідера.
76. Функції політичного лідера.
77. Типологія політичного лідерства.
78. Сучасні концепції еліт.
79. Фактори існування політичної еліти, критерії ефективності її діяльності.
80. Характерні риси та функції політичної еліти.
81. Типологія еліт.
82. Проблеми формування політичних еліт у сучасній Україні.
83. Сутність та структура політичної свідомості.

84. Місце політичної свідомості у системі суспільної свідомості.
85. Типи політичної свідомості.
86. Рівні політичної свідомості.
87. Особливості політичної свідомості в Україні.
88. Поняття та функції політичної ідеології.
89. Типологія ідеологій.
90. Проблеми надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності.
91. Ідеологічні орієнтації українського суспільства.
92. Сучасні ідейно-політичні течії (загальна характеристика).
93. Консерватизм та неоконсерватизм як доктрина захисту традицій.
94. Особливості лібералізму та неолібералізму як ідейно-політичної течії.
95. Соціалізм (соціал-реформізм) як ідейно-політична течія.
96. Марксизм як ідейно-політична течія.
97. Анархізм як ідейно-політична течія.
98. Поняття міжнародних відносин та місце в них політичних відносин.
99. Етнонаціональні відносини як суб'єкт міжнародної політики.
100. Основні форми та принципи міжнародних відносин.
101. Причини виникнення та види міжнародних конфліктів.
102. Тероризм та його різновиди.
103. Способи врегулювання міжнародних політичних конфліктів.
104. Роль міжнародних організацій в системі міжнародних відносин.
105. Україна в системі міжнародних політичних відносин, її місце в сучасному геополітичному просторі.
106. Політичні аспекти глобальних проблем сучасності.
107. Нові тенденції в розвитку міжнародних відносин і світового політичного процесу.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Баранівський В. Ф. Політологія. Підручник. Київ. НАУ, 2016. 235 с.
2. Бебик В.М., Головатий М.Ф., Ребкало В.А. Політична культура сучасної молоді. Київ. Український НДІ проблем молоді, 2017. 112 с.
3. Воронянський О.В. Політологія. Підручник. Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. Харків. ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
4. Гелей С.Д. Політологія. Навчальний посібн. 9-те вид., переробл. і доп. Львів. Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 370 с.
5. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія. Навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2019. 348 с.

6. Горбач, О.Н. Політологія. Навч. посіб. Нац. ун-т «Львів. Політехніка». 3-тє вид., допов. та перероб. Львів. Вид-во Львів. політехніки, 2016. 259 с
7. Історія політичної думки. Навч. енцикл. словник-довідник для студ. вищих навч. Закладів. За заг. ред. Н.М. Хоми. Львів. Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
8. Історія політичної думки. Підручник. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів. «Новий світ – 2000», 2016. 1000 с.
9. Історія політичної думки. Підручник у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. 2-е вид., перероб. і доп. Т.1. Від зародження до початку ХХ ст. Львів. «Новий Світ-2000», 2017. 404 с.
10. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми 2-е вид., перероб. і доп. Т.2. ХХ – початок ХХІ ст. Львів. «Новий Світ-2000», 2017. 598 с.
11. Колодій А., Харченко В., Климанська Л., Космина Я. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Ельга-Н, Ніка-Центр, 2017. 584 с.
12. Любич О.А. Політологія. Навч.-метод. посіб. Чернівці. Видавничий центр Академії ДПтС, 2021. 227 с.
13. Неліпа Д.В. Системний аналіз політології. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2019. 304 с.
14. Піча В.М. Політологія конспект лекцій. Навч. посібник. Львів. Новий світ-2000, 2017. 172 с.
15. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи. Підручник у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. Т. 1. Львів. «Новий Світ-2000», 2016. 516 с.
16. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи. Підручник. У 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. Т. 2. Львів. «Новий Світ-2000», 2017. 535 с.
17. Політологія. Навч. енциклоп. словник-довідник для студ. ВНЗ I–IV рівнів акредитації. За наук. ред. Н. М. Хоми. Львів. Новий Світ-2000, 2014. 770 с.
18. Політологія. Підручник. За ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків. Право, 2018. 460 с.
19. Політологія. Підручник. За ред. О.В. Бабкіна, В.П. Горбатенко. 3-тє вид., перероб., доп. Київ. Академія, 2008. 567 с.
20. Політологія. М.П. Требін, Л.М. Герасіна, І.О. Поліщук, О.М. Сахань; за ред. М.П.Требіна. Харків. Право, 2018. 462 с.
21. Ткачук В.І. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ. ТОВ «Центр учбової літератури». 2019. 159 с.
22. Томахів В.Я. Політологія. Навчальне видання. 2-ге вид., доп. Тернопіль. ТНЕУ, 2017. 183 с.
23. Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс. Запоріжжя. Інтер-М, 2018. 400 с.
24. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2020. 500 с.

Додаткова

1. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання. Навч. посіб. Київ. Академвидав, 2010. 432 с.
2. Борисова О.В. Зовнішня політика України. Курс лекцій. Київ. Кондор, 2017. 342 с.
3. Васильчук Є.О. Політичний радикалізм та екстремізм у молодіжному середовищі України. 2-ге вид., випр. і допов. Черкаси. Ольга Вовчок, 2015. 414 с.
4. Данильян О. Г. Політична влада як механізм регулювання конфліктів у сучасних суспільствах. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2014. № 4. С. 7–14.
5. Ігнатенко Т.С. Політика формування середнього класу: сутність, складові та пріоритетні напрями в Україні. *Бізнес Інформ.* 2018. № 4. С. 214–221.
6. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація. Київ. Кондор, 2017. 156 с.

7. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації. 3-є видання, виправлене і доповнене. За наук. редакцією д-ра соціол. н., проф. Пічі В.М. і д-ра політ. н., доц. Хоми Н.М. Львів. Новий Світ–2000, 2014. 456 с.
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477–IV URL <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
9. Про громадські об'єднання. Закон України від 22.03.2012 р. № 4572–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
10. Про політичні партії в Україні. Закон України від 05.04.2001 р. № 2365–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.
11. Про вибори народних депутатів України. Закон України від 17.11.2011 р. № 4061–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 10–11. Ст. 73.
12. Виборчий кодекс України. Закон України від 19.12.2019 р. № 396–IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 7. 8, 9. Ст. 48.
13. Про статус народного депутата України. Закон України від 17.11.1992 р. № 2790–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. Ст. 17.
14. Про комітети Верховної Ради України. Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 134.
15. Про Центральну виборчу комісію. Закон України від 30.06.2004 р. № 1932–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 36. Ст. 448.
16. Про місцеві державні адміністрації. Закон України від 09.04.1999 р. № 586–XVI. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20–21. Ст. 190.
15. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політико–правові системи світу. Київ. Право, 2012. 668 с.
16. Карп'як О. Громадянське суспільство у сучасній Україні (політико–правовий аспект). *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько–політологічні студії*. 2017. Вип. 14. С. 126–134.
17. Кіянка І.Б. Політична конфліктологія. Київ. Вид. Ліра–К, 2013. 96 с.
18. Клімова Г.П. Генеза і функціональні особливості політичних партій. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Том. 2. № 37. 2018. С. 31–45.
19. Козловець М. А. Політична еліта як суб'єкт державотворення в умовах трансформації українського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Том. 2. № 33. 2017. С. 74–87.
20. Любич О.А. Політологія в структурно–логічних схемах, таблицях та визначеннях (для самостійної роботи курсантів та слухачів). Навчально–методичний посібник. Чернігівський юридичний коледж. Чернігів, 2007. 94 с.
21. Олефір І.В. Генезис інформаційного суспільства. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія Політологія. Соціологія. Право. №1 (37). 2018. С. 23–27.
22. Олійник Н. Глобалізація як незворотній процес розвитку світоустрою. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько–політологічні студії*. Вип. 7. 2017. С. 287–294.
23. Прохоренко Т. Г. Соціалізація молоді в інформаційному суспільстві: особливості та ризики. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Том. 2. № 29. 2016. С. 128–134.
24. Сорокопуд М. Чисті типи політичного лідерства у теорії М. Вебера. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько–політологічні студії*. Вип. 7. 2017. С. 85–93.
25. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціальнополітичні, соціально–економічні, соціально– антропологічні виміри). Київ. Центр навч. Л-ри, 2015. 554 с.

26. Шульга Р. М. Політичний менеджмент. Київ. Кондор, 2013. 192 с.
27. Яковлева Н.І. Політтехнологічні аспекти президентських виборів в Україні. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. № 4 (40). 2018. С. 75–80.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://lib.onu.edu.ua/> бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова
2. <http://www.onu.edu.ua/ru/index.html> сайт ОНУ ім. І.І. Мечникова
3. <http://www.nbu.gov.ua/> бібліотека ім. В. Вернадського
4. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
5. <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії ім. Г. Сковороди
6. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
7. www.nora.gov/exhall/charters/charters.html The Charters of Freedom.
8. Агенція суспільної інформації www.asi.org.ua
9. Громадянське суспільство www.civicua.org
10. Інститут громадянського суспільства www.csi.org.ua
11. Мережа аналітичних центрів України www.intellect.org.ua
12. Український незалежний центр політичних досліджень www.ucipr.kiev.ua
13. Архів опитувань громадської думки в Україні
<http://www.infoukes.com/ukremb/history/ОРУТ/>
14. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України ім. І.Ф. Кураса <http://www.ipiend.gov.ua/>
15. Київський центр політичних досліджень і конфліктології
<http://www.analitik.org.ua/ukr/purposes>
16. Комітет виборців України <http://cvu.org.ua>